

INFORMATIKA INSON TARAQQIYOTINING ASOSIDIR

Sheraliyev Fazliddin

*Shayxontohur tumani kasb-hunar maktabi
Informatika va Axborot texnologiyalar fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada «Informatika inson taraqqiyotining asosidir Kasb-hunar maktablarida Informatika darslarida o'zlashtirish samaradorligini oshirish» haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Informatika metodlari, dars texnologiyasi, AKT, Individuallik.

Informatika darslarida o'zlashtirish samaradorligini oshirish yo'nalishining istiqbollari va rivojlanishi bilan bir qatorda hozirgi kunda informatika fanini o'qitishning talablari, mazmuni hamda shakllari ham o'zgarib bormoqda. Hozirgi kunda o'quvchilar informatika darslaridan tashqari kompyuterda ishlash uchun juda ko'p imkoniyatlarga egadirlar, bular ayrim texnologiyalarga ixtisoslashgan to'garaklar, kompyuter klublari, kompyuterning uyda mavjudligi. Bunday faoliyat yo'naltirilib, aniq tashkil etilmasa, nomaqbul natijalarga olib kelishi mumkin:

❖ o'quvchilarda informatika fanidan o'z bilim darajalari xususida noto'g'ri fikr shakllanishi mumkin. Umuman o'quvchilar «Informatika» hamda «Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari» fanlarini vazifalarini aniq ajrata olmaydilar;

❖ informatika darslarida olgan bilim, ko'nikma va malakalarini o'quvchilar doim ham qo'llay olmaydilar. «Informatika va AKT» □ bu turli soxalardabiror bir maqsadni amalga oshirish uchun foydalaniladigan vosita degan tushuncha xali o'quvchilarda shakllanmagan;

❖ bolalarning yosh xususiyatlariga qarab har xil yoshdagi o'quvchilarning kompyuterda ishlash uchun psixologik tayyorgarligi turli bo'ladi.

Axborot madaniyatini to'liq o'zlashtirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bo'yicha chuqur bilimlarga ega bo'lish hozirgi zamon talablaridan biridir. Informatika va AKT o'qituvchisining maqsadi □ axborot jamiyatida yashay oladigan shaxsning shakllanishiga o'z xissasini qo'shish.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni amalga oshirish lozim:

- 1) o'quvchilarda axborot madaniyati elementlarini shakllantirish uchun sharoit yaratish;
- 2) mustaqil bilim olish hamda o'z ustida ishlash malakalarini shakllantirish uchun sharoit yaratish;
- 3) informatika va AKTni o'qitishda fanlararo bog'liqlik;
- 4) iqtidorli o'quvchilarni aniqlash uchun shart-sharoit yaratish.

Informatika fanini o'qitish shakllari.

O'qitishning umumiy shakllarini quyidagilarga ajratish mumkin:

- *frontal o'qitish*
- 1. *jamo bo'lib o'qitish*
- 2. *guruhlarga bo'lib o'qitish*
- 3. *juftlikda ishlash*
- 4. *individual o'qitish*

Kasb-hunar maktablari o'quvchilarini o'qitishning umumiy shakllarini ajratishda o'qituvchi va o'quvchi, o'quvchi va o'quvchi orasidagi kommunikativ aloqa xususiyatlariga asoslanilgan.

Frontal o'qitish □ o'qitishning an'anaviy turlaridan biri xisoblanib, o'qituvchi butun sinf bilan yagona mazmun, maqsad va vazifalar asosida ish olib boradi. Ushbu o'qitish shaklidan suhbat, ko'rgazmalilik, amaliy metodlarni qo'llashda hamda o'quvchilar bilimni nazorat qilish jarayonida foydalaniladi.

Jamo bo'lib ishlash □ o'qitishning frontal shaklidan shunisi bilan farq qiladiki, bunda sinf o'quvchilariga o'z liderlari va o'zaro aloqa qilish xususiyatlariga ega bir butun bir jamoa deb qaraladi.

Guruhlarga bo'lib ishlash □ o'quvchilar turli muddatga shakllanganguruhlarga bo'linadi. O'qitishning bu shaklidan yangi dasturiy vositalarni o'rganishda, loyihalar utida ishlashda, kompyuterlar soni yetarli bo'lmaganida foydalanish mumkin. Guruhlarga bo'linib ish olib borilganda, guruhlar ichida jadal axborot almashish amalga oshiriladi. Shuning uchun, guruhlar turli bilim darajasiga va qiziqishiga ega o'quvchilardan shakllantirilishi zarur. Turli bilim darajasidagi o'quvchilarning bir-biri bilan muloqot qilish natijasida bilim, ko'nikma, malakalarni o'zlashtirish samaradorligi oshadi.

Juftliklarda ishlash □ o'quvchilar juftliklarga bo'linib, yagona bir vazifani hal qilish maqsadida o'zaro o'rganish, o'zaro nazoratni amalga oshiradilar. Shuni ta'kidlash kerakki, ayrim hollarda o'quvchiga sinfdoshining yordami o'qituvchining yordamidan ko'proq samara berishi mumkin.

Individual ishlash □ o'qituvchining bir o'quvchi bilan o'zaro aloqasi (repetitorlik, tyuterlik, konsultatsiyalar berish va boshqalar)undan tashqari Kasb-hunar maktablarida Informatika darslarda har bir o'quvchining individual faoliyatini boshqarish murakkab jarayondir. O'qituvchi ushbu faoliyatni samarali boshqarishi uchun o'z pedagogik tajribasini yo'naltirib, o'rgatuvchi dasturlar, mavjud dasturiy vositalar hamda axborot resurslaridan dars jarayonida foydalanishi zarur. Kasb-hunar maktablarida

Informatika individual o'qitishning yangi bir turi «o'quvchi va kompyuter»ni shakllantiradi. Kasb -hunar maktablarida O'quvchi kompyuter bilan yakkama yakka kolib, o'zi uchun o'quv materialini o'zlashtirishning individual rejasini ishlab chiqadi.

Kasb-hunar maktablari O'qituvchilarining asosiy vazifalaridan biri- o'quvchida mustaqil bilim olish malakalarini shakllantirish.

Namoyish. O'qituvchi ekranda o'quvchilarga kurs mazmunining turli elementlarini namoyish etadi: interfeys, dasturlar, sxemalar, matnlar, rasmlar va boshqalar. O'qituvchi ekran yordamida kompyuterda turli vazifalar bajarilishini ko'rsatadi, o'quvchilar o'z kompyuterlarida bajaradilar. Namoyishning asosiy funksiyasi □ o'quvchilarga yangi o'quv axborotni yetkazish. Laboratoriya ishi (frontal)informatika kabinetida ishlashning asosiy shakllaridan biri. Barcha o'quvchilar o'z ish joylarida tegishli dasturiy vositalar bilan ish olib boradilar. Shuningdek o'quvchilar sinxron tarzda turli dasturiy vositalar bilan o'quv faoliyatini olib borishlari mumkin. Frontal laboratoriya ishi jarayonida o'qituvchining vazifasi o'quvchilarning ishlarini kuzatish (jumladan lokal tarmoq orqali) hamda ularga amaliy yordam berish. Foydalanilayotgan dasturiy vositalarning didaktik vazifasi turli bo'lishi mumkin: yangi materialni o'zlashtirish (masalan, o'rgatuvchi dasturlar orqali), yangi mavzuni mustahkamlash (masalan, trenajer dasturlar yordamida), olingan bilim va ko'nikmalarni nazorat qilish (nazorat dasturlari yoki testlar orqali). Individual amaliyot □ frontal laboratoriya ishidan darslik, qo'shimcha materiallar, Internet resurslariga tayangan holda olib borilishi, mashqlarning murakkablik darajasi bo'yicha ko'p turliligibilan farq qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. To'raqulov X.A., Fayzimatov B.N., Ubaydullaev S., To'raqulov O.X., Hamidov J. A. «Texnika fanlarini o'qitishga yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llashning ilmiy -pedagogik asoslari» o'quv qo'llanma. -Farg'ona. «Texnika». 2003.
2. Taylaqov N.I. Mallaev Z. Kasbiy ta'lim uchun axborot texnologiyalariga asoslangan o'quv adabiyotlarini yaratish. "Kasbiy ta'lim muammolari" Respublika ilmiy -amaliy konferentsiya materiallari. Samarqand 24-25 aprel. 49-50 betlar.
3. Shodiev N. Sh. «Yangi pedagogik texnologiyalar» Samarqand -2005. 67 bet.
4. H.Egamov Buyoqlar bilan ishlash. □T.: O'qituvchi, 1981. 116 bet. 5S.I. Raxmonkulova. IBM PC shaxsiy kompyuterida ishlash . -T.